

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФІНАНСИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи для здобувачів вищої освіти 2 курсу
освітнього ступеня «бакалавр»
галузі знань 07 – Управління та адміністрування
спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Затверджено
на засіданні кафедри
фінансів, банківської справи та
страхування
Протокол № 4
від «29» листопада 2022 р.

Фінанси. Методичні вказівки до виконання курсової роботи для здобувачів вищої освіти 2 курсу освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 07 – Управління та адміністрування спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування / Укл.: Парубець О. М., Кальченко О.М. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 26с.

Укладачі: **Парубець Олена Миколаївна**, доктор економічних наук, професор;
Кальченко Ольга Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент.

Відповідальний за випуск: **Дубина М.В.**, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор

Рецензент: **Дерій Ж.В.** доктор економічних наук, завідувачка кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗМІСТ І СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ	7
2.ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	9
3 ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	11
4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	12
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	16
ДОДАТКИ.....	22

ВСТУП

Дисципліна «Фінанси» відноситься до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти 2 курсу освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Метою вивчення дисципліни «Фінанси» є формування базових знань з теорії фінансів для розуміння процесів, що відбуваються у фінансовій системі держави та її складових і які безпосередньо впливають на стан соціально-економічного розвитку України.

Предметом вивчення курсу «Фінанси» є фінансові відносини та особливості їх формування у сфері державних, місцевих, міжнародних фінансів, а також фінансів суб'єктів господарювання і домогосподарств.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою. Зокрема, це:

- ЗК 06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- СК 02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК 14. Здатність пояснити принципи, діяльність та напрями функціонування міжнародних фінансових інституцій на національному та міжнародному ринках.

Основними завданнями, які вирішуються в процесі вивчення дисципліни «Фінанси», є:

- 1) виявлення закономірностей еволюційного розвитку фінансів як науки;
- 2) визначення ролі фінансів у розподілі і перерозподілі фінансових ресурсів між різними сферами і ланками фінансової системи;
- 3) вивчення сутності, функцій та ролі фінансів в розвитку економіки України;
- 4) дослідження суб'єктів і об'єктів фінансових відносин;
- 5) розкриття основ функціонування фінансової системи і фінансового механізму;
- 6) розгляд основних напрямків фінансової політики в розрізі її основних складових;
- 7) дослідження особливостей функціонування фінансів підприємств різних організаційно-правових форм господарювання;
- 8) виявлення економічної сутності та складу фінансів домогосподарств;
- 9) засвоєння основних положень теорії державних фінансів та її складових – державного бюджету, державного кредиту (боргу), державних цільових фондів, державних підприємств;
- 10) проведення аналізу обсягів та структури доходів і видатків державного і місцевих бюджетів;
- 11) розгляд сутності, класифікації податків, основних напрямків податкової політики та етапів реформування податкової системи держави;

- 12) дослідження стану і перспектив розвитку фінансового та страхового ринків;
- 13) виявлення сутності, функцій міжнародних фінансів та їх окремих складових.

Опанування курсу «Фінанси» сприяє розумінню здобувачами вищої освіти сучасних проблем і перспектив розвитку фінансових відносин, одержанню ними навичок та досвіду дослідження фінансово-економічних явищ та процесів, що необхідно для розуміння індивідуальних орієнтирів застосування власних здібностей та реалізації набутого професійного потенціалу в умовах ринкової економіки.

Навчальна дисципліна «Фінанси» має допомогти сформувати наступні програмні результати навчання (ПР), передбачені освітньою програмою:

ПР 02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР 04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР 13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО повинен:

знати:

- роль і значення фінансів в розвитку економіки і суспільства;
- сутність і функції фінансів;
- завдання і функції державних органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування в управлінні фінансами;
- організаційно-правові основи функціонування фінансової системи України;
- джерела формування та напрями використання централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів;
- структуру і принципи побудови бюджетної системи;
- класифікаційні ознаки доходів і видатків бюджету;
- причини виникнення і джерела погашення дефіциту державного і місцевих бюджетів;
- види державного боргу і методи управління ним;
- основи формування і використання коштів державних цільових фондів;
- етапи формування та напрями реформування податкової системи України;
- види загальнодержавних і місцевих податків і зборів;
- напрями підвищення прибутковості суб'єктів господарювання різних форм власності;
- функції і структуру національного і міжнародного фінансового ринку;
- види цінних паперів, що обертаються на фінансовому ринку України;
- види добровільного і обов'язкового страхування;
- сутність і функції міжнародних фінансів;
- форми міжнародних розрахунків;
- систему міжнародних фінансових органів та інститутів;

- напрями співпраці України з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком;
- мету створення та напрями діяльності Європейського банку реконструкції і розвитку, Європейського інвестиційного банку;

вміти:

- аналізувати сучасні проблеми в сфері фінансів та обґрунтовувати напрями їх вирішення;
- досліджувати міжнародний досвід в сфері забезпечення ефективного функціонування фінансових систем в умовах подолання коронакризи;
- узагальнювати зарубіжний досвід трансформації фінансових відносин;
- проводити аналіз фінансових результатів діяльності вітчизняних підприємств;
- розробляти і обґрунтовувати заходи, спрямовані на покращення фінансової діяльності підприємств;
- аналізувати показники дохідної і видаткової частини державного і місцевих бюджетів, робити відповідні висновки;
- визначати сучасні тенденції зміни фінансів домогосподарств;
- складати особистий або сімейний бюджет;
- визначати розмір прямих і непрямих податків, що перераховуються до бюджетів;
- аналізувати стан і перспективи розвитку фінансового і страхового ринків;
- виявляти загрози фінансовій безпеці України і обґрунтовувати напрями щодо їх усунення;
- визначати тенденції розвитку вітчизняної і світової фінансової системи.

Навчальним планом передбачено виконання індивідуальних завдань у вигляді самостійної роботи, а саме у IV семестрі – курсової роботи. У процесі виконання курсової роботи з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-термінологічного апарату та основних положень курсу, вміння комплексно розкрити конкретну тему, аналізувати статистичні дані, узагальнювати отримані результати, виявляти існуючі проблеми, а також розробляти заходи щодо їх усунення. Метою курсової роботи є закріплення знань, одержаних на лекціях, практичних заняттях та в результаті самостійного вивчення курсу, а також залучення здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» до науково-дослідної роботи. Курсова робота спрямована на ознайомлення здобувачів вищої освіти з сучасними фінансовими методами, інструментами, специфікою діяльності фінансових органів і інститутів, як на національному так і на міжнародному рівнях, напрями фінансових реформ, можливостями прискорення євроінтеграційних намірів України.

У процесі виконання курсової роботи здобувачі вищої освіти повинні:

- показати знання і правильне розуміння закономірностей і процесів, що відбуваються у фінансовій системі держави;
- ознайомитися з основними положеннями діючих нормативно-законодавчих актів, а також літературними джерелами з теми курсової роботи;

- аргументувати власну точку зору, висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення існуючої практики в галузі питань, які досліджуються в курсовій роботі;
- вміння робити порівняння вітчизняного і зарубіжного досвіду з досліджуваної проблематики і обґрунтовувати можливості їх застосування для вирішення практичних завдань.

1 ЗМІСТ І СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Якість і своєчасність написання курсової роботи залежить від правильного вибору теми з проблематики, визначеної кафедрою фінансів, банківської справи та страхування. Здобувач вищої освіти обирає тему курсової роботи за своїм варіантом згідно з порядковим номером, зазначеним у списку групи. Якщо на момент написання курсової роботи здобувач(ка) вищої освіти має наукові напрацювання у вигляді опублікованих статей, тез всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій, то він(вона) має право самостійно вибрати тему курсової роботи відповідно до напрямків своєї наукової роботи.

Обрання теми курсової роботи, затвердження її на кафедрі фінансів, банківської справи та страхування, а також складання індивідуального плану виконання курсової роботи здійснюється протягом перших двох тижнів навчання в тому семестрі, в якому запланована курсова робота згідно до навчального плану.

Курсова робота з дисципліни „Фінанси” являє собою самостійно підготовлену роботу на вибрану тему, в якій здобувачі вищої освіти показують рівень і якість засвоєння основних теоретико-практичних засад курсу, вміння комплексно розкрити обрану тему курсової роботи.

Структура курсової роботи повинна містити:

- титульну сторінку;
- бланк завдання, підписаний ЗВО та керівником курсової роботи;
- зміст роботи;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаної літератури;
- додатки.

У вступі необхідно розкрити загальну направленість і розвиток теми курсової роботи, її актуальність, характер досліджуваних фінансових питань у контексті сучасних економічних і фінансових перетворень, ступінь вивчення обраної теми в економічній літературі; визначити мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження курсової роботи. За обсягом вступ не повинен перевищувати 1-2 сторінки.

Основна частина передбачає безпосередній виклад змісту теми курсової роботи, глибоке і всебічне висвітлення її основних положень і повинна складатися з трьох розділів.

Перший розділ присвячений розгляду теоретико-методичних засад з обраної теми дослідження. У ньому розкривають історичні аспекти об'єкта дослідження курсової роботи, етапи його становлення та розвитку, розкриваються його сутнісні характеристики, а також методи, принципи, закономірності побудови і функціонування. Обов'язковим в цьому розділі є дослідження наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, основних положень діючих нормативно-правових актів з обраної теми курсової роботи. З метою більшої аргументації, узагальнення і поглиблення основних теоретичних положень теми курсової роботи, здобувачі вищої освіти повинні використовувати не тільки основну і додаткову літературу, а й матеріали періодичних спеціалізованих видань, офіційних сайтів органів державної виконавчої та законодавчої влади, міжнародних фінансових інститутів та організацій тощо.

У другому розділі проводиться аналіз статистичних показників з теми курсової роботи за останні 2-3 роки. На основі аналізу статистичних даних з використанням сучасних методів дослідження, оцінки зарубіжного досвіду та можливостей його застосування в Україні здобувачі вищої освіти мають скласти таблиці, побудувати графіки, діаграми та виявити існуючі проблеми, ризики і загрози.

Третій розділ присвячений розробленню напрямів усунення зазначених у другому розділі курсової роботи проблем та обґрунтуванню методів зниження реальних і потенційних ризиків. При написанні третього розділу курсової роботи здобувачі вищої освіти повинні показати вміння застосовувати набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань. У кінці розділу наводяться конкретні заходи щодо удосконалення функціонування і розвитку або напрями реформування об'єкту курсової роботи і надається обґрунтування економічної доцільності механізму їх практичного застосування.

У кінці роботи обов'язкові *висновки*, які підводять підсумки проведеного у курсовій роботі дослідження, узагальнюють проблеми і акцентують увагу на запропонованих заходах. Висновки – це стисла характеристика усієї курсової роботи, де зазначаються основні результати власних досліджень здобувачів вищої освіти у відповідності до цілей і завдань курсової роботи.

У списку використаної літератури потрібно зазначити підручники, навчальні посібники, монографії, статті, тези наукових конференцій, законодавчі акти, статистичні збірники, інтернет-ресурси, які безпосередньо стосуються теми курсової роботи і опрацювання яких необхідне при її написанні. Список використаних джерел повинен вміщувати не менше 20 джерел, які були опубліковані за останні п'ять років. Для цього використовуються тематичні й бібліографічні вказівки, каталоги бібліотеки. Оформлюється список використаних джерел у відповідності до діючих стандартів.

У *додатки*, при необхідності, виносяться документи, положення, таблиці, схеми, графіки, діаграми, форми бухгалтерської звітності, на які мають бути посилання у тексті роботи.

Загальний обсяг курсової роботи визначається її змістом, структурою, характером викладу матеріалу і не повинен перевищувати 35-40 сторінок тексту,

з них вступ – 1-2 сторінки; перший розділ – 10-15 сторінок; другий розділ – 15-20 сторінок; третій – 10 сторінок; висновки – 2-3 сторінки.

Зміст роботи має відповідати плану, який погоджується з керівником курсової роботи, і відображає сутність теми, її внутрішню структуру і логіку дослідження.

2.ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Форми контролю та оцінювання виконання курсової роботи наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Форми контролю та оцінювання виконання курсової роботи.

Вид роботи	Форма контролю	Кількість балів
Обґрунтованість теоретичних досліджень	1. Правильна постановка проблеми та актуальність її вирішення, застосування сучасних наукових методів, підходів, положень, концепцій у проведенні теоретичних досліджень	0...10
	2. Повнота і відповідність аналізу літературних джерел обраній темі курсової роботи	0...10
Оформлення пояснювальної записки	1. Достовірність і повнота аналізу статистичних даних за останні 2-3 роки та якість обґрунтування отриманих результатів	0...20
	Практична спрямованість і чітке обґрунтування запропонованих заходів	0...10
	3. Відповідність оформлення курсової роботи встановленим вимогам	0...10
	4. Своєчасність здачі готової курсової роботи і відсутність плагіату	0...10
	5. Врахування при виконанні курсової роботи останніх змін у макро- і мікросередовищі	0...10
Захист курсової роботи	Самостійність виконання. Ґрунтовні відповіді на запитання членів комісії.	0...20
Разом		0...100

Курсова робота є самостійною роботою здобувачів вищої освіти, сформульовані в ній положення, підходи, результати та висновки повинні бути виконані безпосередньо автором. Курсова робота виконується здобувачами вищої освіти за індивідуальним завданням, оформлюється відповідно до методичних вказівок та здається науковому керівнику на перевірку у визначений індивідуальним завданням термін, але не пізніше ніж за місяць до початку заліково-екзаменаційної сесії. Після перевірки і доопрацювання курсової роботи вирішується питання про допущення її до захисту, але не пізніше ніж за два тижні до заліково-екзаменаційної сесії.

Заключним етапом виконання курсової роботи є її захист. Перед захистом обов'язковою є перевірка курсової роботи на плагіат. Політика дотримання академічної доброчесності ґрунтується на «Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка». Після отримання результатів перевірки на плагіат приймається рішення стосовно допуску курсової роботи до захисту або її повернення на доопрацювання.

Захист курсової роботи здійснюється перед комісією у складі викладачів кафедри фінансів, банківської справи та страхування, які ведуть блок фінансових дисциплін. Для захисту необхідно підготувати ілюстративний матеріал по темі і змісту курсової роботи і доповідь на 7-10 хвилин. За результатами захисту виставляється остаточна оцінка по курсовій роботі згідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти» Національного університету «Чернігівська політехніка», погодженого вченою радою та затвердженого наказом ректора від 31 серпня 2020 р. № 26 та балів, наведених у таблиці 1.

Оцінка “відмінно” виставляється за роботу, в якій чітко визначено актуальність, мету, об'єкт, предмет та завдання курсової роботи. Проведено ґрунтовне теоретичне дослідження з використанням вітчизняної і зарубіжної літератури, положень діючих нормативно-правових актів. Наведено аналіз статистичних даних за останні 2-3 роки у вигляді таблиць, діаграм, графіків. Чітко виявлено проблеми в ході дослідження та запропоновано і обґрунтовано напрями їх вирішення. За якістю оформлення курсова робота відповідає встановленим вимогам. На захисті курсової роботи здобувач вищої освіти дав ґрунтовні відповіді на усі питання. Курсова робота була виконана у затверджені індивідуальним завданням терміни, перевірка роботи на плагіат показала його відсутність або низький рівень.

Оцінка “добре” виставляється за роботу, в якій чітко визначено актуальність, мету, об'єкт, предмет та завдання курсової роботи. Проведено теоретичне дослідження з використанням вітчизняної і зарубіжної літератури, положень діючих нормативно-правових актів. При цьому обсяг використаних літературних джерел є невеликий. Наведений аналіз статистичних даних є недостатньо глибоким. При розробці заходів здобувач вищої освіти показав недостатній рівень індивідуального підходу, пошуку власних рішень. За якістю оформлення курсова робота відповідає встановленим вимогам. На захисті курсової роботи здобувач вищої освіти мав труднощі у відстоюванні власної позиції. Курсова робота була виконана у затвердженні індивідуальним

завданням терміни, перевірка роботи на плагіат показала його відсутність або низький рівень.

Оцінка “задовільно” виставляється за роботу, при написанні якої здобувач вищої освіти проявив низький рівень самостійності в прийнятті фінансових рішень, опрацював недостатню кількість літературних джерел. При цьому результати дослідження і запропоновані заходи мають низький рівень обґрунтування. На захисті роботи здобувач вищої освіти не надав відповіді на усі питання. Курсова робота була виконана у затвердженні індивідуальним завданням терміни, перевірка роботи на плагіат показала його відсутність або низький рівень.

Оцінка “незадовільно” виставляється за роботу, в якій відсутнє чітке обґрунтування її актуальності, мети, об’єкту, предмету, завдань дослідження. При написанні теоретичного розділу опрацьована недостатня кількість літературних джерел або вони є застарілими і не відображають сучасних змін у фінансовому середовищі. Результати проведеного аналізу не є повними, існують розбіжності між результатами аналізу і виявленими проблемами. Наведені заходи не є обґрунтованими. Робота за оформленням не відповідає встановленим вимогам, була подана на перевірку невчасно, має високий рівень плагіату.

У випадку незадовільної оцінки курсової роботи, здобувач повинен її доопрацювати у відповідності до зауважень і повторно подати на перевірку на плагіат. Після позитивної оцінки керівника, курсова робота може бути повторно представлена до захисту.

3 ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Дослідження сучасного стану і перспектив розвитку фінансової системи України.
2. Дослідження основних напрямків фінансової політики України в сучасних умовах.
3. Дослідження напрямків державної регіональної фінансової політики в умовах децентралізації.
4. Дослідження сучасного стану та проблем забезпечення фінансової безпеки України.
5. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку фінансової інфраструктури в Україні.
6. Дослідження сучасного стану та напрямів реформування податкової системи України.
7. Дослідження обсягу і структури доходів Державного бюджету України.
8. Дослідження обсягу і структури доходів місцевих бюджетів України.
9. Дослідження обсягів і структури видатків Державного бюджету України.
10. Дослідження обсягів і структури видатків місцевих бюджетів України.
11. Дослідження причин виникнення та соціально-економічних наслідків

- дефіциту Державного бюджету України.
12. Дослідження джерел формування і напрямів використання фінансових ресурсів домогосподарств України.
 13. Дослідження джерел формування і напрямків використання фінансових ресурсів підприємств України.
 14. Дослідження обсягу і структури державного боргу України.
 15. Дослідження особливостей функціонування ринку державних запозичень України.
 16. Дослідження сучасного стану ринку місцевих запозичень в Україні.
 17. Дослідження джерел формування і напрямків використання коштів Пенсійного фонду України.
 18. Дослідження фінансового забезпечення соціального захисту населення у вітчизняній і зарубіжній практиці.
 19. Дослідження джерел фінансової підтримки малого і середнього бізнесу в Україні.
 20. Дослідження обсягів інвестування повоєнного відновлення економіки України.
 21. Дослідження обсягів кредитування національних підприємств по лінії Європейського банку реконструкції і розвитку.
 22. Дослідження обсягів і структури фінансування України по лінії Міжнародного валютного фонду.
 23. Дослідження обсягів і структури фінансування економіки України по лінії Світового банку.
 24. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку ринку цінних паперів України.
 25. Дослідження стану та перспектив розвитку страхового ринку України.
 26. Дослідження джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств України.
 27. Дослідження стану та перспектив розвитку валютного ринку України.
 28. Дослідження стану та перспектив розвитку кредитного ринку України.
 29. Дослідження стану та перспектив розвитку фінансового ринку України.
 30. Дослідження розвитку ринку фінансових технологій в Україні.

4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути написана на українській мові та набрана на комп'ютері без помилок та виправлень. Робота оформлюється згідно з діючими стандартами щодо оформлення текстових і графічних матеріалів.

Текст курсової роботи слід друкувати, додержуючись таких розмірів берегів: верхній, лівий і нижній не менше 20 мм, правий – не менше 10 мм.

Шрифт тексту курсової роботи Times New Roman, 14 пт, через півтора

міжрядкових інтервали. Нумерація сторінок в курсовій роботі є обов'язковою. Сторінки нумеруються в правому верхньому кутку аркуша.

Вимоги до оформлення таблиць:

- обов'язкове посилання на таблицю у тексті курсової роботи;
- таблицю розміщують одразу після посилання на неї в курсовій роботі або на наступній сторінці;
- всі таблиці повинні бути підписані;
- у таблиці дозволяється використовувати шрифт тексту Times New Roman, 12 пт через одинарний міжрядковий інтервал.
- після таблиці обов'язкове посилання на джерело у квадратних дужках.

Приклад підписання таблиці (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Доходи Державного бюджету України, млн грн

Види доходів	2022 рік
Податкові надходження	94 742 млн грн

Джерело: складено автором на основі [].

Вимоги до оформлення рисунків:

- обов'язкове послання на рисунки та ілюстрації в тексті курсової роботи;
- всі рисунки повинні бути підписані;
- на діаграмах повинні бути обов'язково підписані осі;
- рисунки повинні бути написані шрифтом Times New Roman.

Приклад оформлення рисунків (рисунок 1.1).

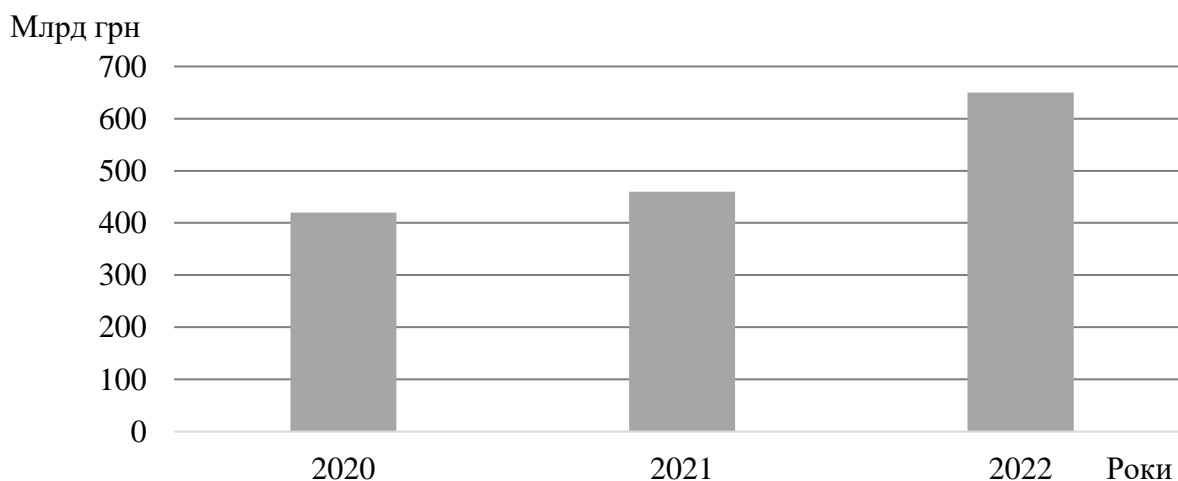

Рисунок 1.1 – Доходи Зведеного бюджету України

Джерело: складено автором на основі [].

Вимоги до оформлення формул:

- всі формули повинні бути пронумеровані;
- обов'язково повинні бути пояснення після формул всіх коефіцієнтів

іпоказників, які використовуються в ній.

Приклад оформлення формул:

Обсяг реалізації продукції Р:

$$P=Z_1+T-Z_2, \quad (1)$$

де Z_1 і Z_2 – залишки продукції на складі на початок і кінець періоду відповідно;

T – випуск продукції за період.

Вимоги до оформлення переліків:

- переліки за потреби, можуть бути наведені всередині пунктів або підпунктів;
- перед переліком ставлять двокрапку;
- перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою або, не нумеруючи — дефіс (перший рівень деталізації);
- для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації);
- переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня — з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

Приклад оформлення переліку:

До загальнодержавних та місцевих податків відносять:

а) загальнодержавні податки:

- 1) податок на прибуток підприємств;
- 2) податок на доходи фізичних осіб;
- 3) податок на додану вартість;
- 4) акцизний податок;
- 5) екологічний податок;
- 6) рентна плата;
- 7) мито.

б) місцеві податки:

- 1) податок майно;
- 2) єдиний податок.

Вимоги до оформлення посилань:

- посилання в тексті на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у роботах [1—7] ...»;
- допускається наводити посилання на джерела у виносках, при цьому оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за

- переліком посилань із зазначенням номера;
- у випадку прямого цитування інформації з іншого джерела необхідно у квадратних дужках зазначати також сторінку джерела, з якої взятий текст, наприклад, [7, с. 23];
 - якщо необхідно виконати посилання на декілька джерел одночасно, то необхідно їх записувати наступним чином: [7, с. 23; 15, с. 3];

Список використаних джерел складається у алфавітному порядку та має бути оформлений за Національним стандартом України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015». Зразки оформлення посилань на книги, на статтю, на електронне інформаційне джерело, на нормативні документи наведено нижче:

якщо один автор:

Бердар М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ, 2019. 352 с.

книги двох і більше авторів:

Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.И, Чубка О.М. Фінанси підприємств: підручник. Київ, 2020. 340 с.

законодавчі та нормативні акти:

Про державний бюджет на 2023 р : Закон України від 3 листопада 2022 року № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>

джерела, що були опубліковані у періодичних виданнях, необхідно оформлювати таким чином:

Парубець О. М., Дубина М. В., Забаштанський М. М. Світова фінансова архітектура: сучасний стан та напрями реформування. Економіка. Фінанси. Право. № 8. 2022. С.22-26.

матеріали конференцій потрібно оформлювати таким чином:

Парубець О. М., Шкильов Д. Д. Дослідження сучасного стану та проблем розвитку ринку криптовалют в Україні. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук ХХІ століття: матеріали IV Міжнародної наукової конференції, м. Вінниця, 16 грудня, 2022 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С. 46-48.

електронні джерела необхідно оформляти таким чином:

Доходи та витрати населення. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 19.09.2022).

автореферати та дисертації необхідно оформляти таким чином:

Галамай Р. Я. Трансформація податкової системи України в умовах реформування місцевого самоврядування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.08 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2021. 21 с.

Вимоги до оформлення додатків:

- додатки слід оформлювати як продовження курсової роботи на наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи.

- перед наведенням першого додатку необхідно до роботи додати чистий аркуш, на якому по середині повинно бути зазначено: ДОДАТКИ (Times New Roman Cyr, кегель – 14), цей аркуш враховується до загальної нумерації сторінок курсової роботи;
- кожний додаток повинен починатися з нової сторінки;
- додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої;
- посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток;
- додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, Додаток А, Додаток Б і т. д.;
- додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок.
- за необхідності у межах окремого додатку можуть знаходитися окремі елементи (таблиці, рисунки). У такому випадку такий додаток повинен мати загальну назву, також повинні мати свої назви його окремі елементи.
- окремі елементи складного додатку підписуються таким чином: з початку ставиться назва літери додатку, а потім зазначається порядковий номер елемента в межах додатку. Наприклад, “Таблиця А.1” (перша таблиця додатку А), “рисунок Б.5” (п’ятий рисунок додатку Б) і т.д.

Приклад плану курсової роботи наведений у додатку А, титульного аркушу – у додатку Б, бланку завдання на курсову роботу – у додатку В.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бердар М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ, 2019. 352 с.
2. Булавинець В. М., Горин В. П., Сидор І. П. Фінанси у схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / за заг. ред. В.П. Горина. Тернопіль, 2019. 181 с.
3. Бюджетно-податкова безпека (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / за ред. Г. В. Миськів. Львів, 2021. 276 с.
4. Венгер В., Коваленко Д. Фінанси, гроші та кредит : теорія та практика : посіб. Київ, 2019. 578 с.
5. Грушко В., Наконечна О., Чумаченько О. Фінанси : підручник. Київ, 2019. 600 с.
6. Гук О.В. Економіка та фінанси підприємства конспект лекцій. Частина 1 Навчальний посібник. Київ, 2022. 220 с.
7. Гуменюк М.М. Практикум із фінансів підприємств: навч. посібник. Чернівці, 2020. 168 с.

8. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В., Люта О.В., Пігуль Н.Г. Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. Суми, 2020. 229 с.
9. Качула С. В., Павлова Г. Є., Лисяк Л. В., Добровольська О. В., Катан Л. І. Бюджетна система України в схемах і таблицях : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Дніпро, 2021. 332 с.
10. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Проць І. М., Скриньковський Р. М., Лозинський Ю. Р. Фінансове право України: навчальний посібник. Львів, 2022. 394 с.
11. Кужелєв М., Нечипоренко А. Фінансові інструменти стимулювання регіонального розвитку : практика використання в Україні : монографія. Київ, 2019. 224 с.
12. Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.И, Чубка О.М. Фінанси підприємств: підручник. Київ, 2020. 340 с.
13. Маглаперідзе А., Ніколаєва О. Місцеві фінанси : навч. посіб. Київ, 2019. 354 с.
14. Марченко О. М., Пушак Я. Я., Ревак І. О. Фінансова безпека держави : навчальний посібник. Львів, 2020. 356 с.
15. Мельничук Н., Непочатенко О. Фінанси підприємств : підручник. Київ, 2019. 504 с
16. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів, 2020. 272 с.
17. Міщенко В.С., Нагаєва Г.О. Фінанси: навч. посібн. Харків, 2020. 126 с.
18. Олійник О.В., Морозова Г.С. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Харків, 2020. 248 с.
19. Пазинич В., Шулешко А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ, 2019. 408 с.
20. Парубець, О. М., Ільчук, В. П., Сугоняко Д. О. Місцеві фінанси : навч. посіб. Чернігів, 2020. 344 с.
21. Сидорович М. Муніципальні фінанси : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ, 2021. 68 с.
22. Сушко Н., Вдовенко Л., Фаюра Н. Фінанси : навч. посіб. Київ, 2019. 152 с.
23. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Якимів А.І. Бюджетна система: Практикум: Навчальний посібник. Львів, 2019. 400 с.

Законодавча та нормативна база

1. Бюджетний кодекс України : Закон від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Господарський Кодекс України : Закон від 16 січня 2003 року № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Європейська хартія місцевого самоврядування. м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
4. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

6. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
7. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
8. Про внесення змін до Порядку розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 53. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2019-%D0%BF>
9. Про державний бюджет на 2023 р : Закон України від 3 листопада 2022 року № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>
10. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015. № 157-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
11. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
12. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>
13. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України : Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF#Text>
14. Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 р. № 1132. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1132-2010-%D0%BF>
15. Про затвердження Порядку покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1204. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1204-2010-%D0%BF>
16. Про затвердження Порядку розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів шляхом придбання державних цінних паперів : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 р. № 544. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/544-2018-%D0%BF>.
17. Про затвердження складових Програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2017 № 793. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0793201-17>
18. Про затвердження Типової форми рішення про місцевий бюджет : Наказ Міністерства фінансів України від 03.08.2018 № 668. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0953-18#n15>
19. Про затвердження формули розподілу обсягу медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 618. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-%D0%BF>
20. Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1088-2017-%D0%BF>

21. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон від 21.05.1997 № 280/97- ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
23. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
24. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон від 15.07.1997 № 452/97-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-вр>
25. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
26. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
27. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету міністрів України від 01.04.2014 № 333-2014. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р>

Допоміжна

1. Богдан І. В. Фіскальні правила: проблеми імплементації в національну практику. *Фінанси України*. 2019. № 10. С. 38-57.
2. Захарін С.В., Парубець О. М., Смирнов Є. В. Державне регулювання фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності у агропромисловому комплексі. *Економіка і управління*. 2020. № 2. С. 85 -90.
3. Кнейслер О. Спасів Н., Кізима Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 1. С. 8-19.
4. Марина А., Волкова Ю. Фінанси домогосподарств в структурі інвестиційних ресурсів країни. *Підприємництво та інновації*, 2020. № 13, с. 104-110. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/13.20>
5. Насібова О. В. Фінанси соціального захисту сільського населення. *Агросвіт*. 2020. № 17-18. С. 53–59. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.17-18.53
6. Панченко О. І., Парубець О. М., Базилінська О. Я. Теоретико-прикладні засади страхування фінансових ризиків в умовах нестаціонарної економіки. Стратегічні засади розвитку національного господарства в умовах нестаціонарної економіки : колективна монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. П. Ільчука. Чернігів, 2019. С. 29-40.
7. Парубець О. М. Проблеми впровадження партисипативного бюджетування в Україні та напрямки їх вирішення. Публічне управління та сучасний менеджмент в інформаційному суспільстві : кол. моногр. / за заг. ред. О. В. Михайловської. Київ, 2019. С. 179-185.
8. Парубець О. М. Садчикова І.В., Кальченко О. М., Тарасенко О.О. Фінансова інклюзія як інструмент доступності населення до ринку

- фінансових послуг країн ЄС. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 1/1. С.11-16.
9. Парубець О. М., Дубина М. В., Забаштанський М. М. Світова фінансова архітектура: сучасний стан та напрями реформування. *Економіка. Фінанси. Право*. № 8. 2022. С.22-26.
 10. Парубець О. М., Забаштанський М. М. Використання інструментів фінансового інжинірингу як основи розвитку територіальних громад. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4(28). С. 210-216.
 11. Парубець О. М., Сугоняко Д. О., Механізм розвитку ринку зелених облігацій в Україні. Стратегічні засади розвитку національного господарства в умовах нестаціонарної економіки : колективна монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. П. Ільчука. Чернігів, 2019. С. 123-131.
 12. Парубець О. М., Сугоняко Д. О., Середюк І. О. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку штучного інтелекту у фінансовому секторі України. *Фінансові дослідження*. 2019. №1(6). URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/183.pdf>
 13. Парубець О. М., Шкильов Д. Д. Дослідження сучасного стану та проблем розвитку ринку криптовалют в Україні. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук ХХІ століття: матеріали ІV Міжнародної наукової конференції, м. Вінниця, 16 грудня, 2022 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С. 46-48.
 14. Сіренко Н. М., Лункіна Т. І., Бурковська А. В. Інституціональне забезпечення локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора економіки. *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики*. 2020. Т. 1. № 32. С. 536-544.
 15. Сіренко Н. М., Лункіна Т. І., Бурковська, Мікуляк К. А. Оптимізація фінансування розвитку аграрного сектора у ринковому середовищі. Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика : колективна монографія. Полтава, 2019. С. 19-23.
 16. Чугунов І., Кучер, Г. Міжнародні фінанси в умовах глобалізації. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 6. С. 67-82.
 17. Юркевич О. М., Субочев О. В., Лихолет С. І. Структуровані фінанси як окремий елемент глобальної фінансової системи. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 47–53. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.11.47
 18. Abuselidze, George. Analysis of the formation and use of budgetary policies ensuring the socio-economic development of territorial units. *Economic Archive* 2/2019. URL : <https://dlib.uni-svishtov.bg/handle/10610/4126>
 19. Chugunov I., Makohon V. Fiscal strategy as an instrument of economic growth. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol.5. №.3. pp.213-217.
 20. D'alfonso, Alessandro. Discharge procedure for the EU Budget: Political scrutiny of budgetary implementation. 2020. URL : <https://policycommons.net/artifacts/1337102/discharge-procedure-for-the-eu-budget/1944758/>

21. Shkarlet, S., Dolozina, I., & Dubyna, M. (2019). Budgetary revenue breakdown at the local level of public administration in federal countries. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(3), 218-224. URL : <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-3-218-224>
22. Parubets O.M., Bojko O. V. , Sugonyako D. O.. Development of small and medium business in Ukraine with funding from the European Union. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. №. 2; Vol. 5. P. 153-157. URL : <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-153-157>
23. Sergii Zakharin; Anastasia Duka; Olena Parubets; Maksym Zabashtansky; Natalia Ryzhikova. New Statistical and Econometric Approaches to the Modeling of Budget Policy on the Example of Tax Revenues and Information Management. *Journal of Information Technology Management (JITM)/ 2021, Special Issue. p/115-127/ Doi.10.22059/JITM.2021.80741. URL : https://jitm.ut.ac.ir/article_80741.html.*

Електронні ресурси

1. Державна аудиторська служба України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.
2. Державна Казначейська служба України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України. URL: <http://kiis.com.ua/materials/pr/20142904/RIPR2014.pdf>.
5. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/>
6. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
7. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/about/>
8. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
9. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.
10. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>.
11. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://www.nerc.gov.ua/>
12. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
13. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni>

ДОДАТКИ

Додаток А. Зразок плану курсової роботи

Тема курсової роботи: «Удосконалення системи управління державним боргом України»

Вступ

Розділ 1. Теоретико-методичні аспекти управління державним боргом України

1.1. Сутність, класифікація, причини виникнення та наслідки державного боргу України

1.2. Етапи формування державного боргу України

1.3. Характеристика системи управління державним боргом

Розділ 2. Аналіз обсягів та структури державного боргу України

2.1. Дослідження обсягів і структури державного боргу

2.2. Аналіз зарубіжного досвіду управління державним боргом

2.3. Виявлення проблем в системі управління державним боргом

Розділ 3. Розробка заходів щодо удосконалення системи управління державним боргом України

3.1. Напрямки удосконалення системи управління державним боргом

3.2. Економічне обґрунтування запропонованих заходів

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

Додаток Б – Зразок титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА
СТРАХУВАННЯ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінанси»

на тему: «

»

Виконав:

Здобувач вищої освіти гр. ФК-__

(ПБ)

Керівник:

(посада)

(ПБ)

Чернігів НУ «Чернігівська політехніка», 202__

Додаток В – Зразок завдання на курсову роботу
Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Затверджую
Зав. кафедрою ФБСС
_____Дубина М.В
_____2022

ЗАВДАННЯ
на курсову роботу здобувача вищої освіти

Тема роботи _____

2. Термін здачі роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки _____

5. Дата видачі завдання _____

Керівник _____

Завдання прийняв до виконання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів курсової роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач вищої освіти _____

Керівник _____